

HORSKÁ NAUČNÁ STEZKA POTŮČKY

GEBIRGSLEHRPFAD POTŮČKY

9

Zaniklá osada Luhy / Verschwundene Ortschaft Luhy (Jungenhengst)

9 Zaniklá osada Luhy

Odlesněný prostor na protějším břehu Černé vyznačuje místo, kde kdysi stávala původně hornická osada Luhy (Jungenhengst), v jejímž okolí se těžily rudy cínu a železa minimálně od počátku 16. století. Pozůstatkem po provozu zdejších dolů je rozsáhlá, dnes zalesněná prohlubeň (pinka) vlevo od cesty na Blatenský vrch (směrem k zastávce č. 10), zbrzděný terén přímo v někdejší osadě pak nasvědčuje tomu, že cínovce se zde nejen těžil, ale i vydatně rýžoval. V Luzích se nacházelo také ústí významné, téměř 3 km dlouhé odvodňovací štoly František, která vedla směrem k Bludné a Hřebečné a v provozu byla částečně ještě počátkem 20. století.

S hornictvím úzce souvisela také existence mlýna na výrobu modré kobaltové barvy (šmolky), která v Luzích jako na jednom z posledních z celkem šesti míst u Horní Blatné přetrvala až zhruba do roku 1860. Kobaltové rudy se nejprve drtily, následně pražily a po přidání křemenného písku a potaše tavily ve sklářské peci. Vytavená modrá sklovina se nechala utuhnout ve studené vodě a potom se opět drtila a mlela až na jemný modrý prášek. Šmolka se používala při výrobě malířských barev a při barvení skla, porcelánu a papíru. V domácnostech našla uplatnění i při bělení prádla. Kobaltová modř patřila v 17. a 18. století mezi nejvýznamnější krušnohorské exportní artikly, vyvážela se například do Nizozemska, Itálie, ale i do Číny. Hlavním důvodem ukončení výroby v 19. století byla konkurence levného umělého modrého barviva – ultramarínu.

Kobaltový mlýn stával těsně za mostkem přes Černou, v jeho blízkosti byl v roce 1910 postaven na svou dobu luxusní, dosud stojící obytný dům, v němž na počátku 30. let působila krátce česká menšinová škola.

V roce 1850 se Luhy, podobně jako Píla, Pískovec, Stráň, Háje a další hornická sídla v okolí, staly osadou obce Potůčky. V té době zde stálo 19 domů, v nichž žilo 135 obyvatel, v roce 1930 čítaly Luhy 29 daleko od sebe postavených domů se 180 obyvateli. Po roce 1945 osada téměř kompletně zanikla.

Jungenhengst i. Erzgebirge

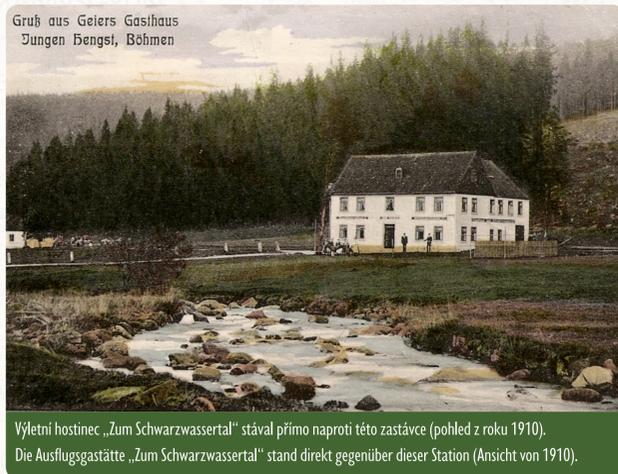
Luhy od západu v roce 1941, na horním snímku uprostřed je patrná prohlubeň v místech, kde se kdysi rýžoval cíнове. Jungenhengst von Westen im Jahr 1941, im oberen Bild in der Mitte ist eine Vertiefung an den Stellen zu sehen, an denen einst Zinnstein geseift wurde.

9 Verschwundene Ortschaft Luhy (Jungenhengst)

Das abgeholzte Gebiet am gegenüberliegenden Ufer des Schwarzwassers markiert die Stelle, an der sich einst die Bergbausiedlung Luhy (Jungenhengst) befand, in deren Nähe mindestens seit Beginn des 16. Jahrhunderts Zinn- und Eisenerz abgebaut wurden. Ein Überbleibsel der örtlichen Bergwerke ist eine große, heute bewaldete Senke (Pinge) links der Straße zum Blatenský vrch (Plattenberg) (Richtung Station Nr. 10). Das zerfurchte Gelände direkt in der ehemaligen Siedlung weist darauf hin, dass dort Zinnstein nicht nur abgebaut, aber auch geseift wurde. In Jungenhengst befand sich auch das Mundloch des wichtigen, fast 3 km langen Franziscus-Entwässerungstollens, der in Richtung Bludná (Irrgang) und Hřebečná (Hengstererben) führte und noch zu Beginn des 20. Jahrhunderts teilweise in Betrieb war.

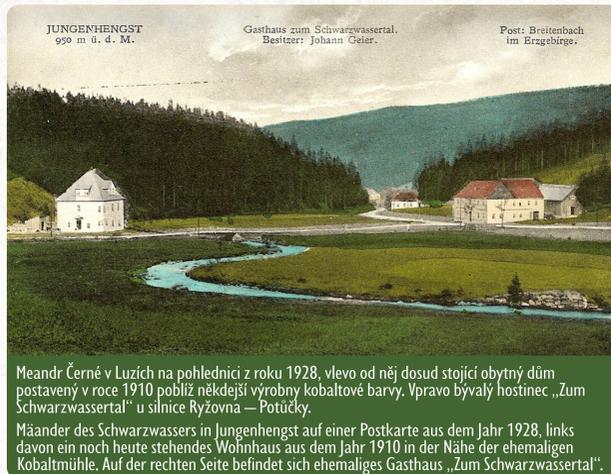
Eng mit dem Bergbau verbunden war auch die Existenz einer Mühle zur Herstellung von blauer Kobaltfarbe (Schmalte), die in Jungenhengst, als einem der letzten von insgesamt sechs Orten in der Nähe der Bergstadt Platten, bis etwa 1860 bestand. Zunächst wurden Kobalterze zerkleinert, dann geröstet und nach Zugabe von Quarzsand und Pottasche in einem Glasofen geschmolzen. Das entstandene blaue Glas wurde dann in kaltem Wasser zum Erstarren gebracht, anschließend erneut zerkleinert und zu einem feinen blauen Pulver gemahlen. Schmalte wurde zur Herstellung von Malerfarben und zum Färben von Glas, Porzellan und Papier verwendet. Auch im Haushalt fand es Anwendung zum Bleichen von Wäsche. Im 17. und 18. Jahrhundert war Kobaltblau eines der wichtigsten Exportgüter des Erzgebirges. Es wurde beispielsweise in die Niederlande, nach Italien, aber auch nach China exportiert. Der Hauptgrund für das Ende der Produktion im 19. Jahrhundert war die Konkurrenz durch einen billigen künstlichen blauen Farbstoff – Ultramarin. Die Kobaltmühle befand sich direkt hinter der Brücke über das Schwarzwasser. Im Jahr 1910 wurde in ihrer Nähe ein für die damalige Zeit luxuriöses Wohngebäude errichtet, das noch heute steht. In den frühen 1930er Jahren befand sich dort kurzzeitig eine Schule der tschechischen Minderheit.

Im Jahr 1850 wurde Jungenhengst, wie auch Brettmühl, Schwimmiger, Ziegenschacht, Zwittermühl und andere Bergbausiedlungen in der Umgebung, in die Ortschaft Potůčky (Breitenbach) eingemeindet. Damals gab es 19 Häuser mit 135 Einwohnern. 1930 standen in Jungenhengst 29 weit auseinander liegende Häuser mit 180 Einwohnern. Nach 1945 verschwand die Siedlung fast vollständig.

Grub aus Geiers Gasthaus Jungen Hengst, Böhmen

Výletní hostinec „Zum Schwarzwassertal“ stával přímo naproti této zastávce (pohled z roku 1910). Die Ausflugsgaststätte „Zum Schwarzwassertal“ stand direkt gegenüber dieser Station (Ansicht von 1910).

JUNGENHENGST 990 m ü. d. M. Gasthaus zum Schwarzwassertal. Besitzer: Johann Geier. Post: Breitenbach im Erzgebirge. Meандр Černé v Luzích na pohlednici z roku 1928, vlevo od něj dosud stojící obytný dům postavený v roce 1910 poblíž někdejší výroby kobaltové barvy. Vpravo bývalý hostinec „Zum Schwarzwassertal“ u silnice Ryžovna – Potůčky. Mäander des Schwarzwassers in Jungenhengst auf einer Postkarte aus dem Jahr 1928, links davon ein noch heute stehendes Wohnhaus aus dem Jahr 1910 in der Nähe der ehemaligen Kobaltmühle. Auf der rechten Seite befindet sich ehemaliges Gasthaus „Zum Schwarzwassertal“.

Obdobný pohled v současnosti (foto: Michal Urban). Ein ähnlicher Blick heute (Foto: Michal Urban).

Aus Jungenhengst. Pohled na Luhy od východu (foto: Rupert Fuchs, 1927). Blick auf Jungenhengst von Osten (Foto: Rupert Fuchs, 1927).

